Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

16.10.2025

Sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

VNS 6/2025 vp

Lausunto sisäisen turvallisuuden selonteosta

Asia

Sivistysvaliokunta on pyytänyt lausuntoa sisäisen turvallisuuden selonteosta. Sisäministeriö lausuu seuraavaa.

Yleistä

Selonteko täydentää viimeisimpien ulko- ja turvallisuuspoliittisen ja puolustuspoliittisen selontekojen sisältöjä. Rikostorjunnan näkökulmasta selonteon rakenne kattaa sisäisen turvallisuuden toimintaympäristön muutoksen, painopisteet ja tavoitteet sekä johtopäätökset tavoitteiden saavuttamiseksi. Muutoksen kuvaus kattaa koko suomalaisen yhteiskunnan ja sisäisen turvallisuuden kansallisten toimijoiden roolin ja tiiviin yhteistyön merkityksen yhteiskunnan kriittisiin turvallisuusvaatimuksiin vastaamisessa.

Sisäisen turvallisuuden painopisteitä ja tavoitteista

Vakavan nuoriso- ja jengirikollisuuden torjunnan valinta painopisteeksi on perusteltavissa sillä, että mahdollisimman varhainen puuttuminen laajalla keinovalikoimalla lisää vaikuttavuuden todennäköisyyttä ja vähentää rikoshaittoja. Rikosoikeusjärjestelmän tehokkuudesta huolehtimisen lisäksi on syytä muistaa rikollisen ryhmäytymisen ja syrjäytymisen estäminen. Selonteossa todetusti puuttumisen on oltava laaja-alaista, koordinoitua ja eri toimijoiden sitoutumisen varmistavaa, jotta nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemistä ja torjumista koskevan toimenpideohjelman täytäntöönpano on tehokasta.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan vakavan nuoriso- ja jengirikollisuuden estämisen ja torjunnan laaja-alaisuus ja koordinointi ansaitsevat erityishuomiota. Selonteossa todetuin tavoin toimia tarvitaan valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Suomessa jo käytössä oleva Ankkuritoiminta on malliesimerkki moniammatillisen yhteistyön ja eri alojen osaamisen hyödyntämisestä nuorten rikoskäyttäytymiseen puuttumisessa.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo.sm@gov.fi | www.intermin.fi

Lisäksi keskustelussa ja toimenpiteiden toteuttamisessa ei tule unohtaa kotien ja vanhempien vastuun merkitystä laillisuuskasvatuksessa sekä rikolliseen toimintaan viittaavaan käyttäytymisen havaitsemisessa ja siihen puuttumisessa. Nuorten rikollisuuteen puuttuminen ei ole eikä voi olla pelkästään poliisin vastuulla.

Varhaisen puuttumisen rinnalla on olennaista huolehtia voimavaroiltaan riittävän rikosoikeusjärjestelmän ylläpitämisestä. Selonteko huomioi rikostorjunnan ja yleisemmin oikeudenhoidon näkökulmia muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksiin vastaamisessa. Rikostorjunnan kokonaisuudessa esitutkintaviranomaisten ja syyttäjien välinen yhteistyö nopeuttaa rikosasioiden käsittelyä ja siten osaltaan edistää rikosvastuun toteutumista ja rikosprosessin asianosaisten oikeusturvaa. Poliisin, syyttäjän ja tuomioistuimen muodostaman rikosprosessiketjun toimintakyky auttaa osaltaan puuttumaan nuorten rikoskäyttäytymiseen ripeästi välttäen rikosprosessin pitkittymistä.

Vuosille 2024–2027 tehty toimenpideohjelma nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sisältää toimenpiteitä, joita toteuttamalla edellä mainittuihin vaatimuksiin voidaan vastata. Toisena merkittävänä toimenpideohjelmana on kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ennaltaehkäisyn ja torjunnan toimenpideohjelma 2024–2027, jossa eräänä toimenpiteenä on nuorten osaamisen hyödyntäminen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä.

Toimenpiteistä ja linjauksista

Kehittyviin ja muuntuviin turvallisuusuhkiin varautuminen perustuu tiedonhankintaan, analyysiin ja suunnitteluun. Rikostorjunnan viranomaisten toimivaltuuksien ja toimintamallien ajantasaisuus sekä tiedonvaihdon esteiden poistaminen ovat olennaisessa asemassa Suomen ja sen kansalaisten toimintakyvyn säilyttämisessä. Muuttuvan turvallisuusympäristön aiheuttamien uhkien, mutta myös uusien toimintamahdollisuuksien ymmärtäminen, edellyttää jatkossakin riittävää panostusta tutkimukseen, teknologisen kehityksen mukana pysymiseen sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja yksittäisten kansalaisten osallistamiseen turvallisuusongelmien ratkaisussa.

Rikostorjunnan näkökulmasta selonteossa mainitut toimenpiteet ja linjaukset muodostavat toisiaan tukevan kokonaisuuden. Lainsäädännön ja toimivaltuuksien kehittäminen toteutetaan kunnioittaen oikeusvaltioperiaatetta sekä perus- ja ihmisoikeuksia. Lainsäädännön kehittäminen sujuvoittaa rikosoikeusjärjestelmää ja tehostaa sen yleis- ja erityisestävyyttä huolehtien samalla oikeusturvan toteutumisesta. Rikosprosessin tehostamisen rinnalla kulkeva ennalta estävä toiminta täydentää keinovalikoimaa ja mahdollistaa tilannekohtaisesti mitoitetut toimenpiteet.

Rikosprosessin kehittämisen sekä nuoriso- ja jengirikollisuuden torjunnan toimenpiteet huomioivat ajallisen ulottuvuuden alkaen ennalta estämisestä, kattaen rikosoikeudelliset rangaistukset ja päättyen toimintaan, jolla tuetaan nuorten irtautumista rikollisuudesta.

Selonteossa mainittuihin riskeihin ja haitallisiin kehityskulkuihin vastaaminen edellyttää sisäisen turvallisuuden keskeisten viranomaisten, rikosoikeudesta

vastaavien oikeudenhoidon viranomaisten ja tuomioistuinlaitoksen voimavarojen varmistamista. Voimavarojen varmistaminen kattaa rikosprosessiketjun kokonaisvaltaisen kehittämisen.

Vaalikausien ylitse ulottuvina voimavaratarpeina on tunnistettu henkilöstömäärän lisääminen poliisissa (tavoitetaso 8800 henkilötyövuotta) ja Hätäkeskuslaitoksessa (tavoitetaso 630 henkilötyövuotta), vuosittainen indeksitarkistus poliisin ja Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin sekä Rajavartiolaitoksen investointeihin, pelastustoimen viranomaisten suorituskyvyn kehittäminen ja sisäisen turvallisuuden viranomaisten tilannekuva- ja viestiyhteyksien kehittäminen.

Sisäisen turvallisuuden viranomaiset ovat panostaneet suorituskykyjensä kehittämiseen vastatakseen selonteossa mainittuihin toimintaympäristön muutoksiin. Suorituskykyjen kehittämistä jatketaan selonteon linjausten ja tavoitteiden mukaisesti.

Poliisiylitarkastaja Sami Ryhänen

Jakelu Sivistysvaliokunta

Tiedoksi Sisäministeri Rantanen
Valtiosihteeri Tamminen
Erityisavustaja Kinnunen
Kansliapäällikkö Sarasmaa
Johdon sihteerit Landström, Söderman, Mäkiprosi
Osastopäällikkö Vuori
oikeus.sm@gov.fi